



UTVECKLINGSPROGRAM FÖR ÖKAD FÖRETAGSVERKSAMHET OCH INTERNATIONALISERING INOM SKAPANDE BRANSCHER

Prioritering 1: Utveckling av arbetsorganisationer, arbetande arbetskraft och företag samt ökande av företagsamheten

Ansvarig expert för utvecklingsprogrammet:

Kulturråd Kirsi Kaunisharju, tfn (09) 160 77385, kirsi.kaunisharju@minedu.fi

Utvecklingsprogrammets arbetsgrupp:

Konsultativa tjänsteman Anne Päckilä, tfn (09) 160 77247

Överinspektör Leena Laaksonen, tfn (09) 160 77044

Kulturråd Liisa-Maria Hakala-Zilliacus, tfn (09) 160 77497

Överinspektör Petra Tarjanne, handels- och industriministeriet, tfn (09) 160 63691

Finansieringsmyndighet: Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland, kontaktperson
EU-koordinator Valteri Karhu, tfn 050 339 2508, valteri.karhu@ely-keskus.fi

UTVECKLINGSPROGRAMMETS MOTIVERINGAR, INNEHÅLL OCH MERVÄRDE

Samhällspolitisk motivering

Utvecklingsinsatserna för företag i den kreativa sektorn syftar, i Finland som i övriga Europa, till att möta förändringarna i dagens samhälle, sektorns omvärld, befolkningsstrukturen, ekonomin och produktionsstrukturerna, i enlighet med Lissabonstrategin. Enligt Finlands regeringsprogram skall en kreativ ekonomi samt entreprenörskap inom den kreativa sektorn främjas och kultur skall ges större nationalekonomisk betydelse genom att främja kulturell export och kulturellt entreprenörskap.

De snabba och kraftiga strukturella förändringarna i sektorns omvärld gör att det är mycket viktigt att använda prognostisering när man utvecklar sektorns verksamhetsförutsättningar. Förändringarna beror på den snabba teknologiska utvecklingen, i synnerhet digitaliseringen, marknadens globalisering, tillväxten inom den kreativa sektorn och sättet på vilket denna tillväxtpotential utnyttjas. Digitaliseringen har medfört ändringar i distributionskanalerna vilket i sin tur förutsätter ny affärskompetens, i synnerhet när det gäller att distribuera verk eller tillhandahålla produkter och service. Internationaliseringen och marknadens globalisering medför särskilda krav för hur kompetensen behöver utvecklas. Den åldrande befolkningen och behoven hos olika specialgrupper medför också egna utmaningar för de kreativa branschernas produkter och service.

Företagsverksamheten inom den kreativa sektorn, internationaliseringen och den därmed tilltagande kulturexporten utgör ekonomiska tillväxtområden. Rapporten Economy of Culture från slutet av 2006, som utarbetats på uppdrag av EU-kommissionen, visar att den kulturella och kreativa sektorn har vuxit med 12,3 procent inom EU mellan 1999–2003. Denna tillväxt påverkar även övriga industri- och servicesektorer som t.ex. den informations- och kommunikationsteknologiska sektorn, elektronik-, livsmedels- och metallindustrin, turistsektorn samt sektorn hälsa och välbefinnande. Genom att främja

entreprenörskap inom den kreativa sektorn bidrar man också till att höja dess konkurrenskraft och därigenom hela den finska nationalekonomins konkurrenskraft.

För närvarande utgör den kreativa sektorn enligt vissa uppskattningar ca 7 procent av världens BNP och tillväxten inom denna kommer enligt prognoserna att vara snabbare än den allmänna ekonomiska tillväxten. Med undantag av några få fall har finska företag och aktörer inom den kreativa sektorn och kultursektorn inte fått ta del av utvecklingsåtgärderna för företag och export. Följaktligen har de inte kunnat dra full nytta av den ekonomiska tillväxten och deras potential som arbetsgivare har delvis blivit outnyttjad. Enligt Kulturstatistik 2005 står de kulturella branscherna i Finland för ca 4 procent av BNP. De viktigaste av dessa, upphovsrättsbranscherna, står för över 4 procent av nationalekonomins mervärde.

För att företagen inom den finska kreativa sektorn skall kunna ta vara på möjligheterna på den globala marknaden måste det finnas målinriktade utvecklingsåtgärder som t.ex. offentliga investeringar i innovationsverksamhet, affärskompetens och marknadskännedom hos företag, en förstärkning av effektiva strukturer som stödjer företagsverksamheten och exporten samt investeringar som leder till bättre verksamhetsförutsättningar för befintliga eller nya tillväxtföretag inom sektorn.

Kreativitet och i synnerhet de kreativa branschernas företagsverksamhet utgör en viktig resurs för den regionala utvecklingen i Finland. De arbetskraftsintensivaste kreativa branscherna är viktiga arbetsgivare. Sysselsättningen inom dessa branscher har en betydande kaskadeffekt eftersom verken, produkterna och servicen på den kreativa sektorn har långa produktions- och distributionsprocesser som gynnar även andra branscher. Regional utveckling betonas också av regeringsprogrammet med tyngdpunkt på bl.a. närings- och företagsverksamhet, kompetens och arbetskraft.

Den kreativa sektorn omfattar bl.a. branscher för kultur och upplevelser, t.ex. formgivning, grafisk design, arkitektur, produktion och distribution av film och TV-program, digital innehållsproduktion, produktion av musik och inspelningar, produktion och distribution av böcker, föreställande konst, bildkonst samt produktion av kulturella program och evenemang. Verksamheten inom den kreativa sektorn skapar verk, upphovsrättigheter och service.

Utmaningar

De strukturella förändringarna inom den kreativa sektorns omvärld medför omfattande utmaningar med avseende på företagsverksamhetens utveckling och internationalisering.

De viktigaste utmaningarna är att främja produktutveckling och innovation inom den kreativa sektorn, identifiera och utnyttja affärspotentialen på ett effektivt sätt, starta företagsverksamheter, främja företag som strävar till att växa eller slå igenom på den internationella marknaden samt att utveckla samarbetsnätverk.

I dagens läge försvåras den kreativa sektorns utveckling av ett bristfälligt informationsunderlag om de olika branschernas företagsverksamhet och i synnerhet expor. Endast få marknads- och kundundersökningar har gjorts. Upphovsrätsfrågor har stor betydelse när det är fråga om immateriella produkter. Upphovsrättsekonomin ökar i

takt med globaliseringen och i synnerhet den teknologiska utvecklingen. Denna utveckling gör att affärsverksamheten och intjäningsmöjligheterna inom den kreativa sektorn står inför stora utmaningar i framtiden.

Mål

Programmet har som målsättning att främja produktutveckling och innovationsverksamhet, affärs- och entreprenörskompetens och producent- och managerkunskaper inom den kreativa sektorn, att analysera frågor som hänför sig till prognostisering av sektorns omvärld och att fördjupa sektorns kunskapsunderlag. Utvecklingsprogrammet ger möjlighet att etablera företagsverksamheten inom den kreativa sektorn, skapa tillväxt och kontinuitet, höja sysselsättningen och främja internationalisering, kulturexport och entreprenörskap. Det ger dessutom möjlighet att stärka konkurrenskraften inom andra branscher. Programmet stödjer således regeringsprogrammets mål att främja en kreativ ekonomi och entreprenörskap inom den kreativa sektorn.

Verksamhetens innehåll

Utvecklingsprogrammet för tillväxt och internationalisering inom den kreativa sektorn fäster vikt vid följande:

1. Produktutvecklingen och innovationsverksamheten främjas

Åtgärder genomförs i syfte att främja produktutveckling och innovationsverksamhet inom den kreativa sektorn.

Målet är att ge aktörerna inom den kreativa sektorn, t.ex. mikroföretag och små och mellanstora företag, bättre möjlighet till tillväxt genom att stärka produktutvecklingen, vilket dessutom främjar deras internationalisering i en global ekonomi.

Entreprenörer inom den kreativa sektorn har hittills haft få möjligheter att finansiera produktutveckling. Exempelvis projektet Digitaaliset Demot, som genomförs av undervisningsministeriet och Centralen för audiovisuell kultur, har endast omfattat en liten del av den kreativa sektorns produktutveckling.

Målet för programmet är att ge företag inom den kreativa sektorn bättre möjligheter till produktutveckling. Man kan t.ex. skapa starkare verksamhetsförutsättningar för företagen och främja en utveckling av innehåll och tjänster för nya teknologiska format och nya produktionssystem.

Projekten kan t.ex. gälla digital innehållsproduktion, turistorienterad produktifiering av kultur, marknadsföring, produktutveckling, innovativa formgivningssystem och -tjänster eller produktutveckling vid andra företag inom den kreativa sektorn.

2. Affärs- och företagarkompetensen främjas

Företagare inom den kreativa sektorn är oftast yrkesutövare eller ensamföretagare. De har en mycket hög yrkeskunskap tack vare de konstnärliga utbildningarnas höga nivå.

Förutsättningen för att hitta arbete är ofta ett eget företag. Substansutbildningen i sektorn innehåller inte tillräckligt med företagareutbildning eller kunskaper om upphovsrätt, avtalsrätt, skapande av god praxis och avtalsmodeller eller internationalisering och export.

Detta har bidragit till en bristfällig affärskompetens och i synnerhet till att tillväxtpotentialen inom den kreativa sektorn och möjligheterna på den internationella marknaden inte har utnyttjats i tillräcklig utsträckning.

Yrkesutövare och ensamföretagare måste få företagareutbildning och deras affärsverksamhet måste utvecklas i de branscher där det finns en potential för tillväxt och internationalisering för mikroföretag.

För att åtgärda detta skall företagare, personer som ämnar bli företagare samt yrkesutövare erbjudas skräddarsydd förberedande utbildning för företagarexamen eller motsvarande kunskapsprov. Utbildningen skall ha uppmärksamhet för särdragen hos företagen och affärsverksamheterna inom den kreativa sektorn samt för befintliga nätverk, avtals- och upphovsrättsliga frågor, osv.

Insatsområdet omfattar rådgivnings- och utvecklingstjänster för nya företag, små företag och mikroföretag. Insatserna skall syfta till att stärka utvecklingen av konsulterings-tjänster som främjar entreprenörskap och skapandet av utbildnings- och yrkeskompetens, bl.a. inom den audiovisuella sektorn. De skall stödja kulturexport genom att hjälpa företag inom den kreativa sektorn utveckla sin företagsverksamhet och bli internationella. Insatsområdet syftar till att främja tillväxt och konkurrenskraft hos företag.

3. Producent- och managerkunskaperna ökas

Produkterna, verken och tjänsterna inom den kreativa sektorn härstammar oftast från arbetsgrupper eller bredare kollektiv. För att kunna utveckla ett företags affärsverksamhet och fullgöra dess eventuella tillväxtpotential måste det finnas en producent eller manager som säljer och marknadsför företagets produkter, verk eller tjänster. Också inom konsten måste handlingsmönstren och producentkunskaperna utvecklas så att de motsvarar marknadens krav.

Högskolorna och yrkeshögskolorna erbjuder olika producentutbildningsprogram. Eftersom omvärlden förändras så snabbt måste det finnas särskilda åtgärder för att trygga att kompetensen inom företagen hålls aktuell.

Inom vissa branscher, t.ex. spel och musik, finns det otillräckligt med utbildning för att tillgodose företagets internationaliseringsbehov, i synnerhet kulturexport. Liknande behov förekommer också på andra håll inom den kreativa sektorn och i konstbranschen, t.ex. inom bildkonst, föreställande konst och i bokförlagsbranschen.

Insatsområdet omfattar skräddarsydda företagarkurser, projekt för nätverksbildning mellan producenter och mellanhänder, åtgärder som stödjer exportorganisationernas (t.ex. exportringarnas) och kulturexportens stödstrukturer samt insatser för internationell marknadsföring och promotion.

4. Prognostisering av ändringarna i omvärlden inom den kreativa sektorn. Förstärkning av kunskapsunderlaget

Det otillräckliga kunskapsunderlaget inom den kreativa sektorns företagsverksamhet försvårar prognostiseringen av omvärlden och därmed även utvecklingen inom sektorn. Det finns otillräckligt med statistik, i synnerhet om export. Endast några få marknads- och kundundersökningar har gjorts.

Åtgärden syftar till att förstärka och utveckla kunskapsunderlaget inom den kreativa sektorn. Målet är att utnyttja den information som fås genom pilotprojektet Satelliträkenskaper för kulturen samt att förädla projektet vidare. Dessutom behövs en mer djupgående samverkan mellan producent- och mellanhandsnätverk, regionala aktörer och företag när det gäller informationsproduktion.

Åtgärden sporrar till samarbete mellan olika kreativa branscher och till att bilda internationellt konkurrenskraftiga och innovativa klusteraktiga nät som överskrider regionala och branschvisa gränser.

Samband med nationellt godkända program/utvecklingsstrategier

Utvecklingsprogrammet grundar sig på Lissabonstrategin – Finlands nationella åtgärdsprogram, regeringsprogrammet samt på följande nationella program för regional utveckling, strategier och utvecklingsprogram för den kreativa sektorn och kulturpolitiken:

- *Alueiden vahvuudeksi -kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston aluekehittämisen toimenpideohjelman 2003–2013 (undervisningsministeriets publikationer 2003:22, publikation bara på finska)*
- Programmet för regioncentra 2007–2010 (antaget av statsrådet 23/11 2006)
- Riktlinjer för den audiovisuella politiken (undervisningsministeriets publikationer 2005:8)
- *Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen (undervisningsministeriets publikationer 2006:47, publikation bara på finska)*
- Utvecklingsstrategi 2015 för företagsverksamhet inom kreativa branscher (handels- och industriministeriets publikationer 10/2007)
- Design 2005! Statsrådets principbeslut om designpolitiken 15/6 2000.
- Kultur på export? JAVISST! (undervisningsministeriets publikationer 2007:9)
- Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken (undervisningsministeriets publikationer 2003:20)
- Finlands turiststrategi fram till år 2020 & Åtgärdsprogram 2007–2013 (handels- och industriministeriets publikationer 21/2006)
- Statsrådets principbeslut om Finlands turistpolitik (handels- och industriministeriet)

Huvudansvariga organisationer

Undervisningsministeriet, handels- och industriministeriet.

Samordningsmekanismer för det riksomfattande temat och samband med regionutvecklingen

Den riksomfattande styrningen sköts av en styrgrupp och en beredningsgrupp som tillsätts av undervisningsministeriet. Styrgruppen leds av överdirektören för kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen. Styrgruppen har stöd av en beredningsgrupp som består av olika experter och som leds av den ansvariga experten för utvecklingsprogrammet vid undervisningsministeriet. Länsstyrelsen fungerar som finansieringsmyndighet och sköter projektansökningsprocessen enligt de riktlinjer som styrgruppen fastställer.

Insatserna skall genomföras med betoning av ett tväradministrativt förhållningssätt och samarbete med både huvudansvariga ministerier och övriga ministerier samt med läner, landskap, kommuner, regionala utbildningscentra och övriga aktörer.

Programmet genomförs på riksomfattande nivå, vilket inte hindrar att enskilda projekt genomförs av lokala aktörer. En viktig samarbetspart är det nationella regioncentraprogrammet med tillhörande temanätverk. De viktigaste temanätverken är kultur och innovation samt kompetens. Styrgruppen och administratören (länsstyrelsen) skall se till att projekten väljs så att finansieringen fördelas så jämligt som möjligt över hela landet. Styrgruppen skall regelbundet följa upp hur finansieringen fördelas mellan utvecklingsprogrammets olika teman och områden.

Det regionala programmet för Östra Finland omfattar åtgärder som främjar tillväxt och internationalisering inom den kreativa sektorn.

Mervärdet för den nationella verksamheten: varför används EU-finansiering och vad kommer att finansieras på nationell nivå? (gränssnittet mellan EU-finansieringen och den nationell finansieringen)

ESF-finansieringen skapar mervärde genom att ge möjlighet till nya strukturella utvecklingsåtgärder som främjar entreprenörskap inom den kreativa sektorn. Insatserna förstärker företagets tillväxtpotential och konkurrenskraft på den globala marknaden, höjer sysselsättningen och hjälper företagarna anpassa sig till de snabba strukturella förändringarna i sektorn.

Insatserna stödjer företagsutvecklingen inom den kreativa sektorn samt en utveckling hos serviceföretagare inom kultur och konst och andra samarbetsparter. De främjar dessutom ett gränsöverskridande samarbete, växelverkan mellan kultur och näringsliv och internationell erfarenhet.

Det finns ingen betydande nationell finansiering att tillgå för denna typ av utvecklingsåtgärder inom den kreativa sektorn. Undervisningsministeriets anslag räcker inte till för att stödja utvecklingsprogrammets omfattande åtgärder för tillväxt och internationalisering inom den kreativa sektorn. Sedan 2006 härstammar finansieringen från Digitaaliset demot, ett gemensamt projekt för undervisningsministeriet och Centralen för audiovisuell kultur (400 000 euro om året).

Relation till EAKR-programmet

Programmet är bl.a. avsett att komplettera regioncentraprogrammet som omfattar målet att utnyttja kultur för att förstärka regionernas livskraft och konkurrenskraft.

Relation till målen i enlighet med Lissabonstrategin

Programmet stödjer riktlinjerna 2, 3, 8, 10 och 15 inom Lissabonstrategin: främja ett aktivt åldrande, trygga tillgången till välfärdstjänster, ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet, stärka de komparativa fördelarna hos den europeiska näringsstrukturen, skapa ett gynnsamt företagsklimat, underlätta innovation samt främja en effektiv sysselsättningsorienterad resursfördelning.

Gemensamma styrprinciper

Jämställdhet

Åtgärderna i programmet är riktade till samtliga företagarkollektiv inom den kreativa sektorn. En stor del av företagarna i sektorn är kvinnor. Jämställdheten övervakas av styrgruppen och kvinnliga företagares specialbehov beaktas.

Sociala innovationer

Åtgärderna i programmet ger stöd till företag och företagare när det gäller att lösa särskilda problem som anknyter till teknologi och kommersiellt utnyttjande. Målet är att kunna identifiera utvecklingsbehov som beror på snabba förändringar i omvärlden och stärka företagens förutsättningar i detta avseende. De viktigaste områdena som behöver stöd är affärskompetens, införande av ny teknologi, skapande av nya affärsidéer och innovation.

Hållbar utveckling

Programmet skapar ett gynnsamt klimat för identifiering och införande av hållbara handlingsmönster inom den kreativa sektorn. Programmet främjar även delaktighet och utbyte av god praxis.

Partnerskap och små aktörer

Programmet främjar och stärker nationella och internationella partnerskap mellan företag inom den kreativa sektorn samt mellan den kreativa sektorn och andra sektorer. Nätverksbildning och partnerskap är viktiga förutsättningar för en framgångsrik affärsverksamhet och för att kunna utbyta god praxis. Nätverksbildningen har stöd av temanätverken inom Regioncentraprogrammet, t.ex. kultur, innovation och kompetens.

Största delen av företagen inom den kreativa sektorn är små; huvudsakligen ensamföretagare eller yrkesutövare. Målet är att utveckla deras affärskompetens och företagarfärdigheter.

Internationalism

Programmets huvudsakliga mål är att skapa ett gynnsamt klimat för internationalisering och kulturexport inom den kreativa sektorn. Den finska kreativa sektorn omfattar för närvarande endast få företag och aktörer som har förutsättningar att delta i den

internationella marknaden. Genom att skaffa mer och bättre information om olika marknadsområden, internationella nätverk och handlingsmönster på den internationella marknaden och genom att förbättra prognostiseringen skapar man bättre förutsättningar för dessa företag att delta i en global marknad.

GENOMFÖRANDEPLAN

Administration och genomförande av utvecklingsprogrammet

Utvecklingsprogrammets organisation har följande struktur: De huvudansvariga organisationerna är undervisningsministeriet och handels- och industriministeriet. De administrativa myndighetsfunktionerna koncentreras hos länsstyrelsen som fungerar som förmedlande organ.

Styrningen på nationell nivå sköts av en styrgrupp som tillsätts av undervisningsministeriet. Denna skall bestå av huvudansvariga och av representanter från andra relevanta ministerier, regioner, kommuner och viktiga organisationer inom sektorn. Styrgruppen övervakar och styr samtliga av projekten inom utvecklingsprogrammet, med särskild uppmärksamhet för deras innehåll. Utöver projektansökningar och val sköter styrgruppen även den innehållsmässiga styrningen och övervakningen av utvecklingsprogrammet. Detta innebär att gruppen godkänner utvecklingsprogrammet, kommunikations- och distributionsplanerna för dess olika projekt samt alla övriga planer som är viktiga med tanke på programmets funktion och effektivitet. ESF-programmet och ERUF-programmen skall följas i kompletterande syfte.

Styrgruppen har stöd av en beredningsgrupp som tillsätts av undervisningsministeriet och som består av olika experter. Stödgruppen har som uppgift att bl.a. starta det praktiska arbetet för utvecklingsprogrammet, utarbeta urvalskriterier för projekt och sammanställa mottagna projektansökningar för styrgruppens godkännande.

Utvecklingsprogrammets insatser genomförs i form av projekt som väljs genom ett allmänt ansökningsförfarande. Beslut som rör projekt bereds och fattas av länsstyrelsen i enlighet med styrgruppens riktlinjer och instruktioner. Länsstyrelsen övervakar även godkända projekt och gör en sammanfattning åt styrgruppen över uppgifterna och mellanrapporterna. Ett projekt skall väljas genom ett allmänt ansökningsförfarande för att samordna de övriga projekten. Samordningsprojektet skall sörja för nätverksbildningen mellan projekt, kartlägga och utarbeta modeller för god praxis samt vid behov sammanställa redogörelser och genomföra och finansiera undersökningar.

Programmet genomförs på riksomfattande nivå, vilket inte hindrar att enskilda projekt genomförs av lokala aktörer. För den regionala utvecklingens och kommunalförvaltningens del samarbetar man bl.a. med temanätverken inom inrikesministeriets program för regional utveckling, t.ex. kultur, innovation och kompetens.

Etapper och tidsplan

- Beredningsgruppen och styrgruppen organiseras, september 2007
- Ett förmedlande organ utses, september–oktober 2007

- Riktlinjer, urvalskriterier och ansökningstider utarbetas för finansieringen, oktober 2007
- Styrgruppen sammanträder för första gången; beslut om riktlinjer, urvalskriterier och ansökningstider för finansieringen, november 2007
- Programmet startar i början av 2008; första ansökningsrundan
- De valda projekten (10–15 st.) genomförs 2008–2013
- Programmet följs upp årligen
- Mellanutvärdering 2010
- Slutlig utvärdering 2013

Konkreta resultat och indikatorer

Utvecklingsprogrammet leder till att antalet företagare och personer som ämnar starta ett företag inom den kreativa sektorn stiger. Mängden företagsverksamhet ökar, verksamheten blir mer internationell och lönsamheten blir bättre. Programmet stärker informationsunderlaget och nätverken inom sektorn. Det starkare informationsunderlaget hjälper precisera konkreta resultat och indikatorer medan programmet är igång.

Indikatorer

- antal deltagare i projekt
- aktörernas bransch, sysselsättningspotential, omsättning, geografiskt område, ålder, utbildningsbakgrund, arbetserfarenhet
- de olika projektens kvalitet och effekt
- mängd partnerskap och nätverk som uppstår inom projekten

I samband med att kunskapsunderlaget utvecklas skall man väga upp vilka eventuella kvantitativa indikatorer som kan användas, t.ex. antal företag, höjd affärsomsättning eller branschens andel av BNP och av exporten. Det kan också bli aktuellt med kvalitativa indikatorer, t.ex. ny god praxis vid företag, internationella och nationella nätverk och partnerskap, små och mellanstora företags betydelse som regional resurs, könsfördelning samt företagsverksamhetens effekt med avseende på en hållbar utveckling.

Kostnadsberäkning och finansiering

De totala kostnaderna för utvecklingsprogrammet uppgår till ca 14,6 miljoner euro.